

اولویت‌بندی مناطق برداشت، حمل و رسوب فرسایش بادی

سیده نگار هاشمی نسب^۱، سعیده هدایی^۲، رضا جعفری^۳، عاطفه کلهر^۴

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد بیابان‌زدایی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان

hsayedenegar@yahoo.com

۲- کارمند اداره منابع طبیعی خراسان شمالی

۳- استاد پارگروه مرتع و آبخیز، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد آبخیزداری، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان

چکیده

طوفان‌های حاصل از تند بادهای با سرعت بیش از آستانه فرسایش، ذرات خاک با اندازه‌های مختلف را از بستر خود جدا کرده و به صورت جهش، خرز و یا تعليق به حرکت در آورده و به نقاط دوردست حمل می‌کند. بروز این پدیده در مناطق برداشت، ایجاد فرسایش خاک و در نقاط دیگر مناسب با قدرت و سرعت باد سبب انباشت، یا ترسیب ذرات می‌گردد. به منظور اولویت‌بندی مناطق برداشت و حمل و رسوب‌گذاری از رخساره‌های ژئومرفولوژی منطقه میاندشت شهرستان اسفراین خراسان شمالی بازدید و با استفاده از فرم‌های استاندارد اولویت‌بندی مناطق برداشت، حمل و رسوب‌گذاری امتیازات مربوط به هریک از فاكتورهای تعريف شده در فرم‌ها در هر رخساره وارد گردید. در نهایت با جمع امتیازات فاكتورها در هر رخساره و انتقال اطلاعات به محیط Arc view نقشه‌های اولویت‌بندی مناطق برداشت و حمل و رسوب‌گذاری با طبقه بندی مجموع امتیازات تهیه گردید. نتایج نشان داد که حوزه میاندشت بیشتر به عنوان یک منطقه برداشت و حمل مطرح است. رسوب‌گذاری به شکل تپه‌های ماسه‌ای در این محدوده وجود ندارد و تنها محدوده‌ای به عنوان پهنه‌های ماسه‌ای در غرب منطقه قابل تشخیص است. این منطقه از نظر اولویت‌بندی مناطق برداشت به سه طبقه فعال، نیمه فعال و کم فعال تقسیم می‌شود که رخساره‌های ژئومرفولوژی منطقه برداشت، مسیل، دشت ریگی ریز دانه و اراضی زراعی جزو مناطق فعال محسوب می‌شوند. از نظر حمل دارای دو طبقه فعال و کم فعال می‌باشد که رخساره‌های دشت ریگی ریز دانه و پهنه‌های ماسه‌ای جزو مناطق فعال و مابقی منطقه جزو مناطق کم فعال است. مناطق رسوب‌گذاری مشخصی به صورت تپه‌های ماسه‌ای وجود ندارد و نهشته‌های بادی به علت کاهش سرعت باد در بخش غربی منطقه به صورت پهنه‌های ماسه‌ای با ضخامت متوسط رسوب نموده‌اند.

واژه‌های کلیدی: برداشت؛ حمل؛ رسوب؛ فرسایش بادی.

مقدمه

فرسایش بادی به عنوان عامل اصلی فرسایش خاک در مناطق خشک کویری و صحراوی با انتقال دانه‌های میکروسکوپی به داخل جو باعث آلودگی هوا و محیط زیست می‌گردد. همچنین بستر تولید در بخش کشاورزی یعنی خاک حاصلخیز سطحی را از بین برده و بر منابع و زیر ساختهای دیگر بخش‌های اقتصادی نظیر بخش‌های صنعت و خدمات نیز خسارت وارد می‌نماید. طوفانهای حاصل از تند بادهای با سرعت بیش از آستانه فرسایش، ذرات خاک با اندازه‌های مختلف را از بستر خود جدا کرده و به صورت جهش، خرز و یا تعليق به حرکت در آورده و به نقاط دوردست حمل می‌کند. بروز این پدیده در مناطق برداشت، ایجاد فرسایش خاک و در نقاط دیگر مناسب با قدرت و سرعت باد سبب انباشت، یا ترسیب ذرات می‌گردد. اصولاً باید در مراحل اولیه یا شروع فرسایش بادی به مقابله با آن پرداخت، زیرا با گذشت زمان شدت فرسایش و وسعت منطقه